

החובל פרק שמיני בבא קמא

החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי פטור. מימה מאי חיוב שייך ואי פטור ממלקות קאמר ע"כ הקו"ץ נטיעותיו אע"פ שאין רשאי פטור לאו היינו פטור ממלקות דהא חיוב משום קו"ץ אילנות טובות ואזרחים מואותו לא תכרות כדליתא צ"כ במתא דמכות (דף כג.) וזריך לדקוח ולומר (ט) פטור אע"פ שאין צו לד חיוב שאין חס על גופו אחרים שחבלו בו חייבין ולאחרים שקל"ו נטיעה חייבין זריך לזקומה כר"מ דלמך (במבוא דף לב:) לוקה ומשלם דלוקה משום לא תכרות אי נמי דללא תמור ציה:

אלא תנאי היא. כלומר ר' עקיבא דמתני' ורבי עקיבא דברייתא פליגי ושנוי דלעיל ליתנהו והשתא ניחא דמשום דלמך תרי תנאי וליציב דרבי עקיבא קבעי מאן תנא דמתני' דלמך אליבא דר' עקיבא אין להם רשאי לחבל בעצמו:

אלא האי תנא הוא דתניא מקרעין בו. וה"ל ומאי ק"ל השתא וכי על זה זריך להציב ראייה דמקרא בגדים עובר משום כל תשחית ואורי' דאין מציא ראייה אלא שאסור לחבל אפי' לזוכך כגון אשה שטפחה דמכס שהרג את עצמו שציל שום דבר שירא וכן מקרא על המת וזה לזוכך:

עובר משום כל תשחית. והא דלמך דמ"ק (דף קד.) שמואל קרע עליה דרב ע"ל תליסר אטלי דמילתא יש לומר דלורבל מדרבנן שאני ולא היה יומר מדאי: **אלא שציער עצמו מן היין.** לכאורה משמע דבזמיר טהור נמי קאמר דנקרא חוטא צפרק מי שאמר היינו נזיר מגלת (מיר דף טז.) קסבר רבי אליעזר דקפר נזיר טהור חוטא והיינו טעמא דתפיצ קרא בזמיר טמא מפני שנה חוטא וכן צ"ל דלדריס (דף י.) ומימה דכפ"ק דנזיר (דף ג.) פריך נזירות מילתא דעזירה ואמרינן ליה נהא ומשני אפי' לרבי אליעזר דקפר דלמך נזיר חוטא הוא הי"מ טמא דלידי דעבי מיסתמך דלמך אתי למעבר על נזירותיה אכל נזיר טהור לאו חוטא קרי ליה ואורי' דהא דקאמר דלא הו חוטא היינו שמואל גדולה מן העבירה דמנא לידור כדלמך (ריש סוטה) הרווא סוטה צלקולה זייר עצמו מן היין ומכל מקום קת"י ש חטא מדי דהו (א)מתענה תענית חלוס בשבת שקורעין גזר דינו (ב) ונפרעין ממנו תענית של

רבינו הנגאל
לא מיבעיא בשת דאדם רשאי לבייש את עצמו, אלא אפילו חבלא דאין אדם רשאי לחבל בעצמו אם חבל בעצמו פטור. ואקשינן, ואין אדם רשאי לחבל בעצמו, והתניא יכול נשבע להרע לעצמו יכל הירע היא פטור וכולי, אביא נשבע להרע לעצמו ולא הרע שהרשות בידו, ופירק שמואל, בשנשבע לישב בתענית שאינה חבלא אלא הרעה ונדיחיה, דביעני הרעה לעצמו כהרעת אחרין, ותניא כהדיוא אזוי היא הרעת אחרים, אכה את פלוגי ואפצע את מוחי. אלא תנאי ניהו, ואוקימנא לר' אלעזר דאמי מיד נפשתיכם אדרוש את דמכס, הוא סבר אין אדם רשאי לחבל בעצמו. ודחינן חבלא דקטלא שני, אלא ר' אלעזר דאמי מיד עזריה הוא דאמי המקרא על המת יור מדיא לוקה משום כל תשחית. ודחינן, דלמך בגדים שאני הפסידא דלא חרדיא הוא, כד' יוחנן דקרי למאניה לא. ואסיקנא לר' אלעזר על אחת כמה וכמה. וכן הקו"ץ נטיעותיו של עצמו אף על פי שאינו רשאי, כדרכ המצוה עצמו מכל דבר דאמי דקלא דטעין קבא

לא מציעא נזופ. דהואיל ואדם רשאי לחבל בעצמו כי צייט בעלמנו וציישו ציה אחרים לא מפטרי בהכי: **אלא אפי' החובל בעלמו.** חבלה ממש דאין רשאי צה ואיכא למימר הואיל ומקולקל הוא דאין מקפיד לא נחייבו אחריו עלוי' אפי' חייבין: **מה הטעם רשות.** בשבועות (דף כו.) מפרש ליה לקרא דלא ממוקס אלא דבדר הרשות: **דכוותיה גבי הרעס אחרים.** דקתני התם יכול נשבע להרע לאחרים ולא עשה יחא חיוב ת"ל להרע או להטיב מה הטעם רשות בשבועות (שם) כו': **דמהדק להו.** סוגרן צחדר ואין להם מה ללכול: **לנפשוטיס אדרוש.** מיד עצמכם אדרוש: **וכפר עליו.** צמיר כתיב: **על הנפש.** משמע שחטא צנפס אדם: **מכל דבר.** המסוגר עצמו בתענית: **עומד להריגה.** שור שהמית: **עומד לקליפה.** אשירה או כל עץ הנוטה להי"ר ומתיירא שמא יפול על אדם וימות: **אלא צניעא למיעבר דהא מנא.** וכי טעין ליה היאך חמה אמרת לי להרוג מסתמא קושטא קאמר דכיון דלהכי קאי לא קפיד כולי האי ואינשי הוא דלינשי: **רובע.** הקצ: **ואם היה מעולה צדמיס.** דמיו יקרים לצנין יומר משבח פירותיו: **רק עץ אשר סדע.** קרא ימירא הוא דהוה ל' למכתב רק אשר לא הוא מאכל: **וז עץ מאכל.** וה"ק רק עץ אשר מדע חס אינן יודע קרוב ללמור אלא הוא קטנו ואפילו הוא של מאכל: **יכול**

המת יותר מדיא. לוקה משום כל תשחית וכ"ש גופו ודלמא בגדים שאני דפסידא דלא הדר הוא כי הא דרבי יוחנן ע"קרי למאני מכבודותא ורב חסדא כד הוה מסגי בני היזמי והגא מרלי להו למאניה אמר (ז) זה מעלה ארוכה וזה אינו מעלה ארוכה אלא האי תנא הוא דתניא א"אמר ר"א הקפר ברבי מה ת"ל: **וכפר עליו מאשר חטא על הגנפש וכי באיזה נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין והלא דברים ק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה:** הקו"ץ נטיעותיו [וכו']:
תני רבה בר בר חנה קמיה דרב ישרי הרגת נטיעותי קצצת אתה אמרת לי להורגו אתה אמרת לי לקוצצו פטור א"ל א"כ לא שבקת חיי לברייתא כל כמיניה א"ל איסמייא א"ל לא תתרגם מתניתך ב"שור העומד להריגה ובאילן העומד לקציצה אי הכי מאי קא טעין ליה דא"ל יאנא בעינא למיעבר הא מצוה דתניא וישפך וכסה מי ששפך יכסה ומעשה באחד שישחט וקדם חבירו וכסה ויחייבו ר"ג ליתן לו עשרה זהובים: א אמר רב דיקלא דמען קבא אסור למקציצה מיתיבי (ט) כמה היא בזית ולא יקצצו רובע שאני זיתים דחשיבי א"ר חנינא לא (ט) שכיב שיבחת ברי אלא דקץ תאינאת בלא זמנה אמר רבינא (ט) ואם היה מעולה בדמים מותר תניא נמי הכי (ט) רק עץ אשר תדע זה אילן מאכל כי לא עשה מאכל הוא זה אילן סרק וכי מאחר (ט) שסופו לרבות כל דבר מה ת"ל כי לא עץ מאכל להקדים סרק למאכל יכול

שבת מאי תקנתיה ליתבי תענית לתעניתא שהמורה גדולה מן העבירה וה"ק צמיר אפי' ר' אליעזר דלמך נזיר חוטא הי"מ נזיר טמא שהוא עיקר חוטא אכל נזיר טהור לא תשיב רבי אליעזר כ"כ חוטא: **ב"ל במיניה בו.** והא דלמך צחוקת הבתים (צ"ב דף לו.) האי מאן דנקט מגלגל ותובילא ואמר איזיל ואגוריה דליקלא דפליגא דזבניה ניהיל מהימן דלא חזיף איניש למיגור דיקלא דלאו דליה התם צלקיטת פירות איירי מדנקט גזירה ונקט נמי מגלגל ותובילא שהם כלי אומנות של לוקטי תמרים ודרך אדם למכור פירות אכל אין דרך למכור הדקל לקון ואם צקליטת הדקל היה מדבר הוה ליה למינקט נרגא וה"ל למימר ואקטליה כדלמך התם צפרק כל הנשעין (שבועות דף מו: ושם) דלמך רב נתנמן האי מאן דנקט נרגא ואמר איזיל ואקטליה דליקלא דפליגא ואשכח דקטיל ושדי לא אמרינן הווא קטליה דעביד איניש דגזיס ולא עביד: **וחייבו רבן גמליאל ליתן י' זהובים.** צפרק כסוי הדס (מולין דף פז. ושם) מוכח שזהו שער צרכה ואם תאמר שער דמנא עמנה היכא אזיל וי"ל דמנא וצרכה הכל אחד ואע"ג דשור העומד להריגה ואילן העומד לקליפה יש שער מנא אע"פ שאין צרכה מכל מקום התם שער מנא כיסוי וצרכה לא היה כי אם י' זהובים ושער צרכה המון ארבע צרכות מ' זהובים ומעשה צאחד שקראו ש"ל לקרות צצ"ת וצ"ה אחר וקדם וקרא ושלל לר"ת ואמר לו שמתן לו תרנגולת לשחוט תחת אותם שמי צרכות ואין נראה לר"י טעם זה דאם כן למה חייבו ר"ג עשרה זהובים ועוד פטורו ר"ת משום שיענה אמן וגדול העונה אמן יומר מן המצדך ועוד אמר ר"ת דצבצל אין דנין מילתא דלית ציה חסרון כיס כדלמך לעיל (דף פד.):

למחר
היה מעולה בדמים מותר. פיר, אם היה אילן מאכל ראוי לעשות ממנו תורן וכיצא בו שיש לו אחר שקוצץ אותו יתר הנאה בדמים מן הפירות שטוען, מותר לקצצו. כדלמך רק עץ אשר תדע, זה אילן מאכל. כי לא עץ מאכל הוא, זה אילן סרק. וכי מאחר שסופנו לרבות אילן מאכל שיותר לך לכתוב, מפני מה אמרה תורה כי לא עץ מאכל אם אילן מאכל מותר לכתורו אילן סרק לא שכן, אלא להקדים אילן סרק לכתורו.

(א) שבועות כו., (ב) שבועות שם, (ג) ויגוי' תמוס' עובר והוא הניטון, (ד) ויגוי' תמוס' עובר סנהדרין דף יא., (ה) ומענית כג.י., (ו) מיר טו. כב. מדרים י. מענית יא. שבועות ת. סוטה טו. וברייתא טו., (ז) מולין פז., (ח) שבועות פ"ד מ"י ט. (ט) צ"ב כו., (י) גס איזילא תריסר מני וי' ויתן קרע עליה דר' ממנה תליסר אטליג, (כ) צרכות לא: (ל) וי' עבדי,

הגהות הב"ח
(א) גבי וי מאחר שסופנו לרבות כל דבר: (ב) תמוס' ד"ה החובל וכו' לדקוח ולומר דפטור ד"ק אע"פ שאין צו ד: (ג) ד"ה אלא שציער וכו' גזר דינו של ע' שנה ונפרעין ממנו:

גליון הש"ס
גבי אמר שמואל באשב בתענית. עיין סוטה דף קז ע"א תמוס' ד"ה ס"ל:

הגהות מהר"ב רנשבבור
[א] גבי אמר רב דקלא דטעין קבא אסור. מימה לו שלא נזכר דין זה צטור וש"ע וצ"ב דלחייבי לנטי"ו צ"ד ס"י קצו ס"ק ז נרגס מזה ויעושה:

מוסף רש"י
וכי באיזה נפש חטא זה. מן הרג שנקרא חוטא (תענית יא.). אלא שציער עצמו מן היין. שאין מנא ללבר עצמו, כדלמך (הרבות י.) דיקוי אי חלני האי עלמא מי נמי לכו (תענית יא.). איסמייא. אסיר כתיבתו וז מנגמתי (ב"ח כו.). וחיייבו ר"ג ליתן לו עשרה זהובים. מפי שפסדו שכן, ולקטן כפי שער מלות מעשה או שער הכרעה (חולין יט.) שיבחת ברי. כן שמו (ב"ב כו.) ושם: שכתח.

רבינו הנגאל (המשך)
שבת ברי אלא משום דקצץ תאנה בלא זמנה, אף על פי כן אם קצץ נטיעותיו של פטור. ואם היה שורו עומד להריגה נטיעותיו ליקצץ, כגון שהיו נזים לדרך הרבים, ומזיקין לעוברי דרכים, ובא אחד וקצצם וטוען בעליהן אני כבר נחייבתי בהן ועלי לסלק ההזק אני הייתי רוצה להרג האחד ולקצץ הנטיעות ולקיים מצוה לשמור דברי חכמים לקיים התור' כדלמך וישפך וכסה מי ששפך הוא יכסה וכולי. והאי דחייביה עשרה זהובים קנסא הוא ולא נגמרינן מינה למצוה אחריו, ואמי' לו האחד אתה אמרת לו לקצץ, פטור. ואמי' רבינא ואם

היה מעולה בדמים מותר. פיר, אם היה אילן מאכל ראוי לעשות ממנו תורן וכיצא בו שיש לו אחר שקוצץ אותו יתר הנאה בדמים מן הפירות שטוען, מותר לקצצו. כדלמך רק עץ אשר תדע, זה אילן מאכל. כי לא עץ מאכל הוא, זה אילן סרק. וכי מאחר שסופנו לרבות אילן מאכל שיותר לך לכתורו, מפני מה אמרה תורה כי לא עץ מאכל אם אילן מאכל מותר לכתורו אילן סרק לא שכן, אלא להקדים אילן סרק לכתורו.